

Es bien sabido que en el mundo editorial lo relevante no reside en la aparición más o menos celebrada de una nueva publicación sino en comprobar en qué medida ésta es capaz de consolidarse y construir poco a poco un enfoque particular. Carles Martí nos ha definido desde su generosidad intelectual como una revista variada sin ser ecléctica, compacta pero clara. Con el permiso de quien consideramos un maestro, tomamos sus palabras no como definición pero sí como objetivo. Este segundo número de *Palimpsesto* contiene precisamente una hermosa reflexión del profesor Carles Martí en torno al aprendizaje en la figura de Johann Sebastián Bach niño, extensible a toda actividad intelectual y también productiva. Hoy el camino para adquirir el oficio de la arquitectura atraviesa indefectiblemente por la actitud sostenida que nos trasladan esas líneas y que quisiéramos hacer nuestra en cada uno de los artículos publicados. Con ese espíritu presentamos una conversación intensa con Emilio Tuñón, una de las figuras más sólidas intelectual y profesionalmente del panorama arquitectónico contemporáneo a quien debemos agradecer su generosidad y profundidad. Del ámbito de la reflexión al de la proposición discurrimos a través de la brillante propuesta para 111 viviendas en Terrasa de Eva Prats y Ricardo Flores. La inserción en la ordenación es el punto de partida para la creación de un mundo donde el habitar se convierte en una experiencia única y personal. La investigación en los métodos constructivos y en particular la manipulación de los encofrados o el catálogo de carpinterías construye este universo, sólo posible desde la apasionada dedicación y talento de sus autores.

A esta realización acompañan dos propuestas académicas. La primera de ellas realizada en un intercambio inédito, por su formato y por su tema, entre el máster Proyectos XXI de la UPC -que este año desarrolla su 4ªedición- y el máster de Urbanismo de la UPV, en forma de taller propositivo en el ámbito territorial de la Albufera de Valencia y del que surgen cuatro sugerentes estrategias. La segunda muestra un Proyecto Final de Carrera de la ETSAB en la bahía de l'Alcúdia en Palma de Mallorca, recuperando el carácter de nodo de producción energético de una antigua central térmica de Ramón Vázquez Molezún pero desde una perspectiva contemporánea en el tratamiento arquitectónico y en la investigación de nuevos sistemas de producción energética. La preocupación por el control energético en la arquitectura contemporánea se aborda desde una visión técnica y precisa a través del texto de Aleksandar Ivancic y desde una eficaz metodología de arquitectura comparada a cargo de Josep María Montaner. En su artículo, el análisis simultáneo del edificio Media-TIC de Enric Ruiz Geli y el Banco de Sangre y Tejidos del equipo de Joan Sabaté, ambos en Barcelona, aporta interesantísimas reflexiones que permiten enfrentarse a estas cuestiones lejos de prejuicios y lugares comunes. La ciudad, o su desvanecimiento, también se ilustran en este número a través del brillante artículo de Carlos García Vázquez sobre la particular condición antiurbana de la franja de Estados Unidos denominada *Sunbelt* o Cinturón del Sol. Inauguramos también una serie de notas breves que pretenden trasladar y comunicar algunas cuestiones de interés que, sin ser de rabiosa actualidad, pueden ser relevantes en el período de aparición de la revista. En particular en este número se reseña la creación de la asociación Arquitectes per la Arquitectura, AxA, presentada el pasado mes de junio.

Pero la máxima aspiración de este número de *Palimpsesto* es dedicar un profundo homenaje a Albert Illescas, amigo, arquitecto y profesor con el que hemos compartido cátedra, que nos dejó recientemente y cuyo último escrito publicamos en el primer número. Si esta publicación tuviera una sola fracción de su entusiasmo, de su conocimiento, de su generosidad humana e intelectual, habría superado todas nuestras ambiciones.

PALIMPSESTO

LA MIRADA SOSTENIDA

02 Septiembre 2011

Dirección
Carlos Ferrater y Alberto Peñín

Redacción y diseño gráfico
Cecilia Obiol

Colaboradores en este número
Ricardo Flores, Francesca Neus Frontera, Carlos García Vázquez, Aleksandar Ivancic, Carles Martí Arís, Josep Maria Montaner, Eva Prats, Emilio Tuñón

Edición
Cátedra Blanca - E.T.S.A.Barcelona - UPC

Impresión
Arts Gràfiques Orient

Depósito legal B-5689-2011
ISSN 2014-1505

V.O. PALIMPSESTO respeta el idioma original de los autores. El papel utilizado para su impresión es ecológico, certificado por el Forest Stewardship Council ®. Las bolsas de celofán en las que se suministra son 100% reciclables. La tipografía empleada, Helvetica Light ®, garantiza una máxima legibilidad con un mínimo gasto de tinta.

© De los textos: sus autores. Las imágenes han sido cedidas por los autores de los artículos. No ha sido posible encontrar todos los propietarios de sus derechos. Las partes interesadas pueden ponerse en contacto con el editor.

Reservados todos los derechos. Ninguna forma de reproducción, distribución, comunicación pública o transformación de esta obra se puede hacer sin autorización expresa de los titulares.

Albert Illescas

Amic, mestre, company de viatge

No. Éste es el Gran Teatro de la Vida. Usted entra cuando quiere y se va cuando pueda. La entrada es gratuita pero el tributo es mortal. Buenas noches.
Robertson Davies
Un hombre astuto

L'Albert i jo ens vam fer amics a Helsinki, un matí nevant i assolellat de fa quatre anys.

El viatge a Finlàndia, seguint l'estel·la del Mestre, va ser el primer dels tres que vam fer plegats amb altres amics, professors i estudiants d'arquitectura. Vàrem recórrer el país en un autocar que ens portà a Muuratsalo, a Noormarkku, a Jyväskylä, a Turku, i que ens va deixar finalment a Helsinki per agafar l'avió de tornada. Aquell darrer matí, ben d'hora, l'Albert i jo vam sortir de l'hotel amb la missió de comprar un llibre d'Erik Bryggman, després que la visita a la Capella de la Resurrecció ens fes cridar un rotund "ens agrada!" En realitat era una excusa, perquè l'Albert volia fer un últim passeig per la ciutat, entrar a l'església de Lars Sonck i recórrer un cop més el boulevard de l'Esplanade Park. No recordo com va sorgir aquesta excursió matinerana de tots dos, perquè fins aleshores havíem tingut un contacte més aviat escàs, no diré formal perquè segurament no existeix una paraula que lligui menys amb l'Albert que aquesta. Però ell era així, obert, predisposat a establir una primera conversa amb qualsevol, que podia acabar en no res o en una amistat per sempre. El meu, per sort, va ser el segon cas.

No cal dir que, com a tants altres col·legues, l'Albert em va transmetre una manera de mirar l'arquitectura, d'estimar-la i de viure-la però ara, tornant la vista enrere, m'adono que això va ser el menys important de tot. De fet, com ell diria, *m'importa un rave*. Perquè durant el temps preciós que va durar la nostra amistat em va ensenyar coses molt més importants. Va ser ell el que em va introduir en el món del Robertson Davies i del Wallace Stegner, pels quals compartíem una autèntica veneració; em va regalar un munt de discos de jazz que mai seré capaç de sentir de la manera com ell ho feia; va aconseguir fins i tot que m'aficionés al *Laphroaig*, tot i que jo insistís que no m'agradava el whisky. I a sobre tenia la barra de dir-me que envejava que m'agradés

tant el Leonard Cohen, mentre que ell era incapaç d'entendre'l. Aquest record aparentment insignificant és per mi extremadament gràfic del seu tarannà tendre i respectuós. I és que, agafant prestades les paraules que amb tan encert va escriure l'amic Enric Massip-Bosch, jo també a vegades penso que *utilitzava l'humor per a què no destaqués massa l'enorme bagatge cultural que tenia*.

Una conversa amb l'Albert era sempre sinònim d'aprendre alguna cosa. Sobretot durant els viatges, on podíem compartir hores d'autocar o llargs i divertidíssims sopars, no deixava de sorprendre'm l'amplíssim coneixement que tenia sobre els temes més diversos i inversemblants. Més tard vaig entendre que l'Albert havia fet de l'aprenentatge una forma de vida. Era tan exigent amb ell mateix que no es permetia emetre judicis sobre coses que desconeixia, de manera que va decidir aprendre tant com pogués, per poder gaudir de les converses amb els amics o amb la seva idolatrada Gràcia, omnipresent en tot el que feia. Suposo que per això tenia aquella capacitat genuïna i insòlita d'ensenyar, de generar opinió, d'aconseguir que tants alumnes seus fessin el pas definitiu *d'estudiants d'arquitectura a arquitectes*. Sense al·lçonar, amb respecte, modèstia i sentit de l'humor, es va convertir sense adonar-se'n en una figura irrepetible i de referència a l'Escola d'Arquitectura.

Amb enorme tristesa recordo les darreres tardes que vaig passar amb ell a casa seva quan, ja malalt, l'anava a visitar. No em fa res pecar de cursi quan dic que no es va permetre ni una sola vegada perdre el sentit de l'humor ni l'encisadora vitalitat que encomanava a tothom, i conservo les darreres paraules que em va escriure com el patrimoni més valuós del meu pas per l'Escola:

Ens veurem i pimplarem de nou un Ricard amb en Fernando quan us vagi bé, plaç de temps prudencial perquè el treball avanci, però no tan llarg que no pugui rebre la teva bona energia, maldita "rollo". Estic fent el que no havia "tingut temps" de fer mai, mantenir la connexió amb la gent que estimo. Quedi clar que, com he dit, estic MOLT ocupat sempre, fent el que m'agrada, el que passa que avui m'agradava escriure't.

I a mi, Albert estimat, sempre ens agradarà recordar-te.

Cecília Obiol (Ceci)

Sixte Illescas Arquitecte (1903-1986)
De l'avantguarda a l'oblit
Albert Illescas i Manuel Brullet, Ed. CoAC

Extracte del pròleg, per Albert Illescas

És, doncs, un llibre deliberadament subjectiu, però no una hagiografia. He intentat ser just amb el pare, que he estimat i respectat molt. Encara que aquesta sinceritat pugui semblar una mica dura, no ha estat la meua intenció, he tractat de ser imparcial. Em dol quan el meu pare no apareix tan bo, ni alt, ni lluent com jo l'havia cregut de petit, però em consola quan li descobreixo qualitats que no li vaig saber veure en vida. Coses de pares i fills, ja se sap. Això justifica també que em senti amb el dret de parlar d'altres persones amb la mateixa sinceritat. Cap rancúnia tampoc. És com ho veig. Un dels meus defectes -i n'he detectat molts- és que no he heretat l'encant dels meus avantpassats i mai no he estat ni políticament ni socialment correcte. Si pogués tirar enrere potser tractaria de fer altrament, o no, però en aquest moment, als 65 anys d'edat, ja és massa tard. A més em sembla que tanta correcció, miraments i mentides interessades han rebaixat sovint la nostra cultura a "cultureta". S'ha de quedar bé amb les mitjanies poderoses -som pocs i tots ens coneixem, no ens féssim mal. En certa manera, la vida del meu pare palesa, precisament, un instant en la història d'un poble petit que va somiar deslliurar-se de les seves limitacions provincianes; el moment quan uns joves arquitectes desvergonyits van trencar els pactes de les "bones maneres" i es van incorporar a l'avantguarda europea per tractar de canviar l'arquitectura i qui sap si el món. Això va ser també el GATCPAC: un breu moment de protagonisme en la història. Quan ells van perdre, vam perdre tots. Mai més el nostre petit país ha produït res de semblant. Naturalment, davant d'això jo he pres partit. Si he fet tot això és, en definitiva, perquè un bon amic, bon arquitecte i company de curs, en Manuel Brullet, em va proposar de fer-ho. Amb una generositat que ja no es porta i que recorda la que es tenien aquells amics, companys d'escola que, en un despatx de la Via Laietana, en els anys 20, van somiar el GATCPAC. Encara queden esperances.

